

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/2848
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.4.2024/40
Karar Numarası : 2024/372
Başvuran : H. K. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği Vedat ŞORLİ v. Türkiye kararı sonrasında "Cumhurbaşkanına hakaret" suçunu düzenleyen Türk Ceza Kanunu'nun 299'uncu maddesinin uygulamasının hak ihlalleri oluşturduğu iddiasına ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Başvuran, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 299'uncu maddesinde Cumhurbaşkanına hakaret eden kişinin bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı ve bu suçtan dolayı kovuşturma yapılmasının Adalet Bakanının iznine tabi olduğu hükmünün yer aldığını; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Vedat ŞORLİ v. Türkiye kararında TCK'nın 299'uncu maddesi uyarınca Cumhurbaşkanına hakaret suçundan verilen hapis cezasının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesinde yer alan ifade hürriyetini ihlal ettiği yönünde karar verdiğini; AİHM'nin söz konusu ihlal kararına göre Anayasa'nın 90'ıncı maddesinin beşinci fıkrası uyarınca TCK'nın 299'uncu maddesinin zımnen mülga olduğunu, ancak basına yansıyan haberlerde de görüldüğü üzere TCK'nın 299'uncu maddesi uyarınca savcılıkların soruşturma yaptığını, mahkemelerin kovuşturma izni için Adalet Bakanına başvurduğunu ve yargılama yaptığını, tüm bu durumların ifade hürriyetinin kullanılmasında cesaret kırıcı ve caydırıcı etkiye neden olduğunu, ilgili kanun hükmünün AİHM kararına direnerek açık keyfilik ve bariz takdir hatası içerecek şekilde anlaşılıp yorumlandığını; söz konusu iddialarını Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi aracılığıyla Adalet Bakanlığına da sunduğunu ancak cevap verilmediğini, Adalet Bakanlığının bir idare makamı olduğundan tüm eylem ve işlemlerinin idare mahkemelerinin görev ve yetki alanına girmesinin yanı sıra Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ve Kamu Denetçiliği Kurumunun denetimine de tabi olduğunu, idarenin AİHM kararına direnmesinin hukuka aykırı olduğunu, TCK'nın ilgili maddesinin artık kişiler üzerinde uygulanmayarak yargılama ve cezalandırma yapılamamasının kazanılmış hak niteliğine kavuştuğunu iddia etmekte; insan hakları ihlallerinin ve hukuka aykırılığın tespit edilmesini, kamu tüzel kişisi olarak Adalet Bakanlığı ile geçmişte kovuşturma izni vermiş ve mevcutta vermeye devam eden görevli kişilerin her birine ayrı ayrı azami miktarda idari para cezası verilmesini talep etmektedir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “Amaç ve kapsam” başlıklı 1’inci maddesi şöyledir:

“(1) Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.”

4. 6701 sayılı Kanun’un “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinin ilgili bentleri şöyledir:

“(1) Kurumun görevleri şunlardır: ... f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. ... i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. ...”

5. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.

(...)

(9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Ön inceleme” başlıklı 48’inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... yönlerinden incelenir. ...”

7. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Bununla birlikte başvuru, AIHM'nin Vedat şORLİ v. Türkiye kararında ifade hürriyetinin ihlal edildiğine hükmettiği, ilgili karar nedeniyle TCK'nın 299'uncu maddesinin zımnen mülga olduğu, TCK'nın 299'uncu maddesi uyarınca Cumhurbaşkanına hakaret suçundan soruşturma ve kovuşturma yapılmasının hak ihlali oluşturduğu ve idarenin AIHM kararına direnmesinin hukuka aykırı olduğu iddialarına ilişkindir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, ulusal önleme mekanizması kapsamında veya ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişinin Kuruma başvurabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu çerçevede, Kuruma yapılan başvurularda kişilerin, doğrudan veya dolaylı olarak zarar gördüğü iddiasının bulunması, başka bir ifadeyle mağdur sıfatını haiz olması gerekmektedir. Başvuru dilekçesi ve eklerinin incelenmesinden; başvuranın, ulusal önleme mekanizması kapsamında veya ayrımcılık yasağı ihlalinden somut bir şekilde zarar gördüğüne dair herhangi bir iddiasının bulunmadığı anlaşılmıştır.

12. Başvuru dilekçesi yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde; başvuru konusu iddialar bakımından başvuranın iddialarının ulusal önleme mekanizması veya ayrımcılık yasağı kapsamında olmadığı ve aynı zamanda mağdur sıfatını haiz olmadığı, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesi ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesine göre başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/4/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye